

ՔԱՐՈԶ

«Բացեք, բացեք արդ գորումսդ, զի ընդ մեզ է Տեր Աստուած մեր, արասցէ ևս զօրութիւն յԻսրայելի և ի բեկումն թշնամեաց մերոց, որպէս և արար այսօր»:

«Բացեք, բացեք դռներն արդ, որովհետև մեզ հետ է մեր Տեր Աստուած, դարձյալ գորություն կտա Իսրայելին և կործանում՝ մեր թշնամիներին, ինչպես որ արեց այսօր» (Հովհ. ԺԳ 13):

Մեծ է հաղթանակի ուրախությունը: Հաղթանակի՝ հանուն ազատության, հանուն արդարության, ի փրկություն հայրենիքի:

Հայրենիք: Մի երկիր, որ տեսել է հալածանք ու պատերազմ, վիշտ ու արյուն, բայց և հաղթանակ ու ցնծություն:

Հայրենիք: Այս մայր հողը, որտեղ ծնվել ենք ու աճել, որտեղ հնչել է մեր մայրերի քաղցրաբարբառը, որտեղ մայրենի լեզվով թոթովել ենք մեր առաջին խոսքերը: Այստեղ է հիմնվել մեր հայրական օջախը, և նա էլ պիտի լինի մեր վերջին հանգրվանը:

Եվ գուր չէ, որ հայրենիքի հանդէպ տաժած սերը նույնքան բնական է, որքան սերը դեպի ծնողները: Նա է մեզ համախմբում, ուժ տալիս և մղում սխրագործությունների:

Միրելի հավատացյալ ժողովուրդ, Աստվածաշունչ Գիրքը մեզ անհուն հավատով տոգորված հայրենասիրության բազում օրինակներ է տալիս: Ահա և դրանցից մեկն է Հուդիթը:

Բռնակալ Նաբուգոդոնոսորի օրոք, նրա գորավար Հողոփեռնեաի գորքերի մեծ հաղթանակները երկյուղի մեջ էին գցել Փոքր Ասիայի, Կիլիկիայի և Սիրիայի բնակիչներին, որոնք փութացին առանց դի-

մադրության հանձնվել Հողոփեռնեաին և հայտնել նրան իրենց հպատակությունը: Իսկ այդ միջոցին հրեաները, որոնք աչքի լույսի պես էին պահում իրենց սուրբ քաղաք Երուսաղեմը և Տաճարը, Հովակիմ քահանայապետի առաջնորդությամբ կոչեր էին անում ամրացնելու շրջակա քաղաքների, հատկապես Սամարիայի պաշտպանությունը:

Իմանալով հրեաների նախապատրաստությունների մասին, Հողոփեռնեաը նրանց հանդգնությունից զայրությոյով լցված, հարցումորձ է անում, թե այդ ի՞նչ ժողովուրդ է ապրում այդ քաղաքում և թե ինչո՞ւ են նրանք բոլորից առավել համառում հանձնվելու: Հողոփեռնեաին պատասխանում են, որ հրեաներն են ապրում այդ քաղաքում, որ նրանց ուժը իրենց Աստծո գործության մեջ է: Հողոփեռնեաը ցամաք մեջ հրամայում է պաշարել քաղաքն ու զրկել ջրից:

Սամարիայի բնակիչները 34 օր քաջաբար դիմացան, սակայն ջրի պակասը կամաց-կամաց սկսեց տկարացնել նրանց, և ուժասպառ ժողովուրդը պահանջեց, որ քաղաքը հանձնվի: Ոգիան՝ նրանց առաջնորդը, կարողացավ ժողովրդին համոզել հինգ օր էլ սպասել՝ Տիրոջ օգնությունը ստանալու ակնկալիքով: Եվ Տերը չգրկեց Իսրայելի տունը իր ողորմությունից, այլ հարվածեց, հեռացրեց թշնամիներին ձեռամբ Հուդիթի:

Հուդիթը մի երիտասարդ աչրի էր՝ քաղաքաշտ ու առաքինի: Միրում էր նրան ժողովուրդը, հարգում ու պատվում: Լսելով քաղաքը հանձնելու մասին, նա շտապեց առաջնորդների մոտ և հայտնեց, որ Տերն իր միջոցով պիտի փրկի իրենց հայրենի

երկիրը, և խնդրեց, որ իրեն թողնեն դուրս գալ քաղաքից: Եվ Հուդիթը զուգված, զարդարված, օծված անուշահոտ բալասանով, իր նածիշտի հետ միասին, գիշերով դուրս եկավ քաղաքից: Հասավ թշնամիների բանակատեղին և հայտնեց, որ ինքը խեղճ մի փախստական է և գնում է իրենց զորավարի մոտ: Նա կարողացավ Հողովիտենսին համոզել, որ իր ժողովուրդը մեղք է գործել և դրա համար իրենց Տեր Աստվածը թշնամու ձեռքը պիտի մատնի Հրեաստանի ողջ ժողովրդին: Հողովիտենսը, գերված Հուդիթի գեղեցկությամբ և հաճույացած նրա խոսքերից, հավատաց նրան և ընդունեց ապացականությամբ ու բազում պատիվներով: Մի քանի օր անց Հողովիտենսը խնջույք կազմակերպեց և նույն գիշերն էլ զոհվեց աներկյուղ կնոջ ձեռքով: Երբ գինարբուքի բոլոր մասնակիցներն արդեն գնացել էին և Հուդիթը մենակ էր մնացել Հողովիտենսի հետ, որը սաստիկ գինովցած՝ ընկղմվել էր խոր քնի մեջ, Հուդիթը վերցրեց նրա սուրը, բռնեց նրա մազերից և մրմնջալով՝ «Տեր զօրացո զիս», մեկ հարվածով, անվարան, կտրեց չար ուսիսի գլուխը: Նույն գիշեր նա վերադարձավ իր հայրենի քաղաք և հայտնեց փրկության լուրը՝ նրանց հանձնելով Հողովիտենսի գլուխը:

Այսպիսով, քույրեր և եղբայրներ, փափկասուն մի կին՝ ապավինելով Աստծո զորությանը շնորհիվ իր անսասան հավատքի և անհուն հայրենասիրության, կարողացավ փրկել իր հայրենի երկիրն ու հարազատ ժողովրդին:

Լսելով Հուդիթի սխրանքի մասին, մեր հիշողության մեջ մեկիկ-մեկիկ վեր են հանում մեր ժողովրդի դառն ճակատագրի ու նրա անձնվեր զավակների հերոսական դրվագները: Ծառ ու շատ անգամ է փտանգվել մեր հայրենիքը, անընդհատ ոտնատակ է արվել բիրտ ու վայրագ նվաճողների կողմից, սակայն միշտ էլ շնորհիվ հավատքի ու հայրենասիրության, նրա արի ու քաջ հոգևոր և աշխարհիկ առաջնորդների, հայ ժողովուրդը կարողացել է դիմակայել թշնամիներին, պահպանել ու պաշտպանել իր ինքնությունը, իր լեզուն ու ազգային արժանապատվությունը: Հայր ամենաօրհասական պահին երբեք չի խնայել իր կյանքը հայրենիքի ու խղճի ազատության համար, նույնիսկ այն դեպքերում, երբ համոզված է եղել, որ ելքը սեփական անձի կորուստն է: Քանի-քանի հուդիթներ ու մակաբայեցիներ են եղել մեր պատմության մեջ, քանի-քանի երանելի

նահատակներ ու փառքով պսակված հերոսներ:

Այսօր Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին մեծ ոգևորությամբ տոնում է իր ազգային մեծագույն տոներից մեկը՝ Վարդանանց սրբազան տոնը: Բազմերախտ հայ ժողովուրդը ազգային հպարտության անխառն զգացումով հարգանքի և պաշտամունքի տուրք է մատուցում Ավարայրի դաշտում ընկած երանելի նահատակների խնկելի հիշատակին, որոնք «վարդագոյն արեամբն իրեանց պսակեցին զեկեղեցի»:

Մի՞թե Աստվածաշնչին վայել պատում չէ Ավարայրի ճակատամարտը, նրա հերոսական ոգին, վասն հավատո, վասն հայրենիքի և վասն բարձր նպատակների զոհվելու շունչը. ինչպե՞ս էր հայրենասեր ժողովուրդն աղաղակում. «Թող մեր արյունը թափվի մարտիրոսների արյան մեջ, միայն թե մեր հայրենիքն ու մեր եկեղեցին չընկնի հեթանոսների ձեռքը»:

Մի՞թե կարելի է չհպարտանալ ու չպարծենալ հայ հոգևորականների և իշխանների անշահ և բարեպաշտ ոգով, որոնք Արտաշատի ժողովին անվարան հայտարարեցին. «Յայսմ հաւատոյ զմեզ ոչ ոք կարէ խախտել, ո՛չ հրեշտակք և ո՛չ մարդիկ, ո՛չ սուր և ո՛չ հուր...»:

Մի՞թե հնարավոր է չզմայլվել ու չհուզվել Հուդիթին հավասար ու վայել՝ Հայոց աշխարհի փափկասուն տիկնանց ինքնամոռացությամբ, որոնք «մոռացան իրենց կանացի տկարությունը և առօրինի տղամարդիկ դարձան հոգևոր պատերազմի մեջ. միամտությամբ հաղթեցին խորամանկությամբ. խոնարհությամբ հաղթեցին ամբարտաւանությամբ. աղոթքով քաջ արին երկնքի փակ դռները և սուրբ խնդրվածքներով հրեշտակներին ցած բերին փրկության համար»:

Վարդանանք և Ղևոնդյանք ապացուցեցին, որ հայրենասիրությունը, ազատության սերը ոչ մի զոհաբերության առաջ կանգ չի առնի, հայ մարդը ամեն նեղություն ու տառապանք կկրի հայրենիքի սիրո և խղճի ազատության համար, իր կյանքն անգամ չի խնայի, զի «մահ ոչ իմացեալ՝ մահ է, մահ իմացեալ՝ անմահություն է»:

Հայոց մեծ պատերազմի՝ Ավարայրի հերոսական շունչն ու անձնվեր ոգին հայ ժողովրդի համար հանդիսացել են խղճի ազատության ու հայրենասիրության չղճուճող և հավետ կենդանի խորհրդանշան, ոգևորության անսպառ աղբյուր և բարձրագույն օրինակ:

Մի՞թե մի և՛որ Ավարայր չէր Սարդարապատի բախտորոշ հերոսամարտը:

Այն ժամանակ, երբ բնաջնջման սև սպառնալիքը ամպի նման կախված էր ազգի գլխին, որոշվում էր մի ողջ ժողովրդի ճակատագիրը, հայերը՝ մեծ թե փոքր, տղամարդ թե կին, միաբանվեցին ու վերելան կենաց-մահու պայքարի: Եվ, եթե Վարդանն ու Ղևոնդը Իսրայելի հերոսների մասին պատմելով էին ոգեշնչում զորքին, ապա Սարդարապատի հերոսամարտից առաջ ժողովրդի հոգևոր ու աշխարհիկ առաջնորդները վարդանների ու ղևոնդների օրինակով էին կոչում պայքարի: Հաղթանակեց հայի ազատաբաղձ ու հայրենամըվեր ոգին, և ոչ միայն հաղթանակեց, այլև ճանապարհ հարթեց Հայաստան աշխարհի գալիք հարության համար:

Սակայն երկար չտևեց երազած խաղաղությունը: Գլուխ էր բարձրացրել ֆաշիզմի ամենակոպ հրեշը: Խորհրդային մեծ հայրենիքի համար այդ օրհասական ծամին, հայ ժողովուրդը իր լավագույն զավակներին ուղարկեց պատերազմի դաշտ, մյուս եղբայր ժողովուրդների հետ միասին կուլելու այդ հրեշի դեմ, պաշտպանելու համար մեր ազատությունը, պատիվը, մեր մայրերի ու քույրերի, երեխաների ու կանանց երջանիկ կյանքը:

Նրանք՝ հայրենիքի քաջարի ուղեկցները, մարտի գնալով, իրենց հերոս նախնի-

ների՝ Վարդանանց օրինակով երդվում էին չվերադառնալ տուն իրենց կանանց և երեխաների մոտ այնքան ժամանակ, քանի դեռ լիովին չեն ոչնչացվել և հայրենի հողից դուրս չեն քշվել թշնամիները:

Դուրս քշվեց հրեշը և գլխատվեց իր իսկ որջում, «զի ամենեքեան որ սուր առնուցուն, սրով անկանիցին» (Մատթ. ԻԶ 52):

Այսօր, երբ դարեր շարունակ տառապած հայ ժողովուրդն ունի մոխիրներից հարություն առած ու ծաղկող իր երազած հայրենիքը՝ Խորհրդային Հայաստանը, որտեղ Մայր Էջմիածնի զանգերն այլևս դժբախտություն չեն գուժում, որտեղ տիրում է մշտաբաղձ խաղաղությունը, շատ ավելի կարևոր է անձնվեր ոգի, հայրենիքին ու ազգին ծառայելու անշահախնդիր պատրաստակամություն, որպեսզի կարողանանք և՛ իբրև ազգ ապրել, և՛ մեր մեծ հայրենիքի՝ եղբայրական ժողովուրդների մեծ ընտանիքի արժանի անդամը լինել:

Արդ, մեզ՝ քրիստոնյաներիս, հարկ է անձանձիր գործել ու աղոթել առ Աստված «վասն խաղաղության ամենայն աշխարհի և հաստատության Սրբոյ Եկեղեցւոյ» և պարտ է անդադար հիշել, որ «նա արասցէ զօրութիւն մեզ՝ ի բեկումն թշնամեաց մերոց»:

«Ծնորիք, սեր և խաղաղութիւն ի Տեառնէ եղիցին ընդ ձեզ և ընդ ամենեւեանդ: Ամէն»:

